

27.07.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**27 Temmuz 2023
Perşembe**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

27 Temmuz 2023 Perşembe

YASAMA BÖLÜMÜ

KANUN

7457 2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARLARI

- İthalat Rejimi Kararında Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar (Karar Sayısı: 7403)
- İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 7404)
- 6/2/2023 Tarihinde Kahramanmaraş İlinde Meydana Gelen Depremler Nedeniyle Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya İlleri ile Gaziantep İlinin İslahiye ve Nurdağı İlçelerinde Devam Eden Mücbir Sebebe İstinaden, 7256 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 7326 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanunda Yer Alan Taksit Ödeme Sürelerinin Yeniden Belirlenmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7405)

YARGITAY ÜYELİKLERİNE SEÇME KARARI

- Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca Yargıtay Üyeliklerine Seçilenler Hakkında Karar (No: 1228)

YÖNETMELİK

- Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğİ

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

- Anayasa Mahkemesinin 29/12/2022 Tarihli ve E: 2020/54, K: 2022/165 Sayılı Kararı
- Anayasa Mahkemesinin 4/5/2023 Tarihli ve E: 2020/89, K: 2023/85 Sayılı Kararı

“Kurdaki belirsizlik sebebiyle fiyat taahhüdü veremiyoruz”

Yuvarlak Masa toplantısının konukları ASO 3 numaralı Muhtelif Gıda Sanayi komitesi oldu. Katılımcılar, küresel gıda krizinin tartışıldığı bir dönemde Türkiye’nin çok daha dikkatli olması gerektiğine dikkat çektiler. Yerli üretimi desteklemek adına daha yüksek bir bedel ödense bile ithalat yerine iç piyasadan alım yapılması gerektiğini vurguladılar.

HÜSEYİN GÖKÇE

Yuvarlak Masa toplantısının konukları Ankara Sanayi Odası(ASO) 3 numaralı Muhtelif Gıda Sanayi komitesi oldu. Katılımcılar, küresel gıda krizinin tartışıldığı bir dönemde Türkiye’nin çok daha dikkatli olması gerektiğine dikkat çektiler. Özellikle tarımsal üretimdeki insanların çeşitli sebeplerle üretimden ve kırsaldan uzaklaştıklarının altını çizen katılımcılar, yerli üretimi desteklemek adına gerekirse daha yüksek bedel ödense bile ithalat yerine iç piyasadan alım yapılması gerektiğini vurguladılar. ASO Başkanı Seyit Ardiç’da toplantıya katılarak komite üyelerinin sorun ve çözüm önerilerini dinledi.

METE ÇAĞLAYAN / BESİCE TARIM ÜRÜNLERİ SAN. TİC. LTD. ŞTİ. GENEL MÜDÜRÜ:

1000 dolara gıda ithal edeceğimize 1200 dolara içerden almayı tercih etmeliyiz

■ Tarımda en önemli sorunumuz, maalesef üreten insanları çiftçilerimizi, emeklerinin karşılığını alamadıkları için kaybediyoruz. Önceki yıl buğday ürün alım fiyatları açıklandı, “Buğdayı şu fiyattan alacağız” denildi çiftçimize, çiftçimiz zarar etti. Sonra 2 katı fiyattan buğday ithal etmek sorunda kaldık. Yıllardır gerekli destekleri alamadıkları ya da üretmiş olduğu üründen elde ettiği gelirle hayatını idame

ettiremediklerinden şehirlere göç ediyorlar. Pandemi sonrası birtakım geri dönüşler olsa da üretimi yerinde tutmak, hatta tersine göç yaptırmak zorundayız. Küresel ölçekte gıda arz güvenliğinden bahsediyoruz ama kendi ülkemizde gıdaya ulaşım zorlaşacağı bir döneme gidiyoruz. Bunun en önemli nedeni ekonomik zorluklar. Buğdaya, arpaya, süte, hayvana doğru parayı ve doğru desteği vermiyoruz. Kendi ekosisteminde bu sektörler gerekli desteği almadıklarından üretmek vazgeçiyorlar. Bu sektörlerin etkin teşvik politikaları ile desteklenmesi artık ulusal bir güvenlik sorunu. Yani ben 1.000 dolara herhangi bir gıda maddesi ithal edeceğime 1.200 dolar iç pazardan alırım anlayışını yerleştirmemiz gerekiyor. Bu tercihle ürünün yarattığı değer çarpan etkisi ülke içinde kalıyor. Sonraki aşamada pahalı aldığını zannettiğin ürün çarpan etkisiyle ekonomide daha fazla gelir yaratıyor. Yani bu iç döngüdür, iç ekonomidir. Tabii burada bir ayak daha var, burada sanayiciyi düşünüyor olmamız lazım. Eğer ihracatçı bir sanayiciyse ona da doğru desteği verip ihracatını sürdürüyor olması lazım. Tarımda politikalarının her bir kaleminin etki analizleri yapılarak, gerekirse yeni baştan tasarlanmasını gerekli buluyorum. Bu konuda uygulamaya hızlı bir şekilde gitmek lazım. Maalesef gelecek sene büyük ihtimalle çay toplanamayacak çünkü Gürcüler gelmiyor artık yani paraları bizden çok daha değerli. Afganlar olmasa hayvanlarımıza bakacak kimse yok. Birtakım Suriyeliler güneyde tarım işleri yapıyorlar. Yani biz onları gönderirsek tarımımız da darbe yiyecek.

İşte, biliyorsunuz, Fransa'ya maske gönderdik, Almanlar yolda tırı durdurdular aldılar. "Parası neyse verelim, bu bize lazım." diye. Yani Alman ekolü o maskeyi üretmedi. Onlar bir iki sene plan yapar öyle işe başlarlar. Biz hızla işi sonuçlandıran kabiliyette bir ülkeyiz. Gücümüz var. Yeter ki destek olunsun. Mesela bizim GAP İdaresinin en büyük çiftliği Ceylanpınar Lüksemburg'dan büyük. Arazi olarak baktığınızda yüzde 46'sı-47'si işleniyor şu anda.

HASAN CEM TAŞKALDIRAN OFİS YEM A.Ş YÖNETİM KURULU ÜYESİ:

Çiftçi hasat döneminde korunmalı

■ Ülkemizde hasat mayıs ayı sonu itibariyle başladı. TMO yeni dönem fiyatlarını açıkladı. Serbest piyasadaki fiyatlara göre daha yüksek. Üretici ürünlerini TMO'ya satmayı tercih ediyor. Geçen seneye göre rekolte biraz yüksek. Ancak, son yağmurlardan dolayı bir kısım buğdayda yemliğe dönme durumu olabilir.

Öte yandan gümrük vergisinin yüzde 130'a çıkarılarak, ithalatın sıfırlanması zaten hasat öncesi normalde yapılan bir şey. Hasat döneminde çiftçinin korunması gerekiyor. DİR kapsamı haricinde, arpa, buğday ve mısırdaki yakın zaman ithalat yapılmasını güncel gümrük vergileri ile tahmin etmiyoruz.

Sulanabilir arazilerde üreticilerimiz genellikle mısır üretimini tercih etmekte. Ülkemizin mısır üretiminde kendine yeterliliği %80 civarında olduğu tahmin edilmekte. Mısır

retiminde su ihtiyaı yüksek bir ürün. Ülkemizin su kaynakları sınırlı. Bugün bulabildiğimiz suyu daha verimli kullanmaz isek ileride aynı bölgede aynı miktarda suyu bulamayabiliriz. Konya bölgesinde oluşan obruk haberlerini ileriki yıllarda maalesef daha fazla görebiliriz. Bazı sulanabilir arazilerimizde daha az su isteyen yağlı tohumlar üretimi daha fazla teşvik edilebilir.

Tarımsal retim yapan insanlar azalıyor. Üstelik yaş ortalamaları da artıyor. Gençler tarımdan uzaklaşıyor. Onlar için sektörü cazip hale getirmeliyiz. Tarımın, hayvancılığın mesai başlangıç-bitiş saati olmuyor, tatili, bayramı olmuyor, ciddi özveri, emek isteyen işler. Dolayısıyla, burada çalışan insanların da emeğinin karşılığını almasının ülke ekonomisi ve tarımın geleceği açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

“Gıda enflasyonunu düşürücü etkimiz var”

27 milyon tonluk yem retimiyile Avrupa’nın en çok yem üreten lkesiyiz. 1950’lerden beri sürekli büyüyerek bu noktaya geldik. Türkiye ekonomisine çok büyük katkıları var.

Bir de gıda sanayi yan ürünleri kıymetli bir şekilde, yem hammaddesi olarak değerlendirildiğinde nihai ürünün fiyatı optimize edilmiş olur. Yem sektörünün, hayvancılığın Türkiye’de gıda enflasyonunu düşürücü, görünmeyen ve çok da söz edilmeyen etkisi olduğunu düşünüyorum.

SİNAN KAYA/TRE GIDA ENTEGRE BESİCİLİK LTD.şTİ GENEL MÜDÜRÜ:

En büyük pazarımız Irak da yumurta üretmeye başladı

■ Yumurta retimiyile uğraşıyoruz ve en büyük giderimizi de yem oluşturuyor. Yem fiyatları bizim için en büyük problem. Tarım Bakanlığı destek veriyor ama başvuruyorsunuz, başvurduğunuz ölçüde size desteği veremiyorlar. İndirimli yem uygulamasına başvurduğunuzda talep edilen miktar kadar ürün verilmiyor. Bu destek artırılabilir. Ayrıca Avrupa’ya hiç ihracat yapamıyoruz, ihracatımız Ortadoğu’yla sınırlı. Zaten en büyük pazarımız Irak’tı. Irak’ta da şu an artık kendileri üretim yapmaya başladılar. Üstelik yumurta yazın bekleyen bir ürün olmadığı için sıkıntı çekiyoruz. Türkiye’de yüzlerce yumurta tavukçuluğu yapan işletme var. İhracat kapandığı an, Ortadoğu bizden almadığı an bu sefer iç piyasada sıkıntı yaşıyoruz. Beklemediği için de fiyatlar geri geliyor, çoğu üretici bu sefer zarar ediyor, kimisi iflas ediyor, kimisi dayanabildiği kadar dayanıyor. Bakanlığın verileri mevcut, planlama yapılmalı.

4 adet yumurta için 92 bin lira ceza

Yumurta sektöründe gramajla ilgili çok önemli bir sorunumuz var. Yumurta, ağırlıklarına göre çeşitli sınıflara bölünmüş durumda. Örneğin 63-72 gram arasındaki ağırlıkta olanlar large olarak sınıflandırılmış. Ancak 30 yumurtadan oluşan bir kolide

63 gramın altında en fazla 3 tane olabilir diyor. Eğer sayı 4 tane olursa o zaman 92 bin lira ceza kesiliyor. Yani 1 koli yumurtayı 60 liraya satıyorsun, cezası 92 bin lira. Bence burada gramajdan ziyade ortalama ağırlık üzerinden gidilmesi lazım.

Bir de şöyle bir sıkıntı var, yumurtayı streç içinde satıyoruz. Avrupa'da aslında streç diye bir şey yok. Streç yumurtanın hava almasını engellediği için zaten daha çabuk bozulmasına sebep oluyor. Ayrıca gramajla ilgili bir sorunuz daha var. Örneğin 63 gram yumurtayı bugün pakete koydunuz, 28 gün sonrası için son kullanma tarihi basıyoruz. Yumurta bugün 63 gram ama 14 gün sonra 62,5 grama düşüyor. Sıvıların böyle bir sıkıntısı var. Öyle bir noktaya geldik ki her iki üç ayda bir gramajla ilgili ceza yiyoruz.

ADNAN RÜŞTÜ ÇAĞLAYAN/ÇAĞLAYAN GIDA SANAYİ VE TİCARET LTD.ŞTİ
GENEL MÜDÜRÜ:

İthalat serbest ama ihracatta sıkıntı yaşıyoruz

■ İş kolumuz bakliyat, un ve şeker paketlemek, ek olarak etlik tavuk (broiler) üretimi yapıyoruz.

Tabii, bizi ilgilendiren konu daha ziyade bakliyat üretimi ve satışı. Şu anda devlet iç piyasada fiyatların dengelenmesi için ithalata vergi uyguluyor. Hem üreticiyi hem tüketiciyi koruma için iyi bir uygulama. Ancak asıl problem ihracatta sıkıntı yaşamamız. Bütün bakliyat ürünleri kotaya dâhil. "Sen bir önceki yıl ne kadar ihracat yaptıysan bu sene de o kadar yapabilirsin" diyor.

Firmamıza bir ülkeden ürün talebi geliyor, Bir önceki sene yaptığımız ihracat miktarı düşük veya kotayı doldurduğumuz için gelen ihracat talebini karşılayamıyoruz. Bundan dolayı da gelen talepleri karşılayamıyoruz.

"İthal ürünün ihracatına izin verilmeli"

Yurt dışından mamul olarak fasulye, nohut, pirinç, mercimek getirip ihraç etme şansın yok. Diyelim ki barbunyayı getirdim, ben DİR'e tabi tutmadım, bu ürün ithal olmasına rağmen bunu ihraç etmek gibi bir imkan yok. Aslında bunlar iç piyasada fiyat dengelenmesi için yapılıyor. Mesela fasulyede, nohutta, barbunyada gümrüklerin sıfırlanmasıyla yurt dışından çok büyük bir giriş var. Bu yüzden yapılan ithal yoluyla gelen ürünlerin en azından bir kısmının ihraç edilmesine izin verilmesi lazım. Yaşadığımız bir başka olay sosyolojik. Ayaş'ta 2 tavuk çiftliğim var, et tavukçuluğu yapıyoruz. Bir köylü ile tarlasına gidiyoruz, "Nerede oturuyorsun" diye sordum, "Sincan'da oturuyorum" dedi. "Niye burada oturmuyorsun? Çocuklar ne iş yapar" dedim, "Burada oturanlara kız vermiyorlar. Onun için bizde Ankara'ya göç ettik" dedi. Tüm bunların yanında bir de arazi toplulaştırmada sıkıntı var. Devletin burada kentsel dönüşümde olduğu gibi mecburiyet koyması gerek.

İhracatçı kota ve DİR engelini aşmak istiyor

Türkiye'nin nohut ve mercimek üretiminde rekor seviyeye ulaşması, ihracatçıların yüzde 30 kota ve DİR uygulamalarının kaldırılmasını talep etmesine neden oldu. Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar sektörünün ihracatçıları, bu ürünlerdeki arz fazlasının dış pazarlarda değerlendirilmesi gerektiğini belirtti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre bu yıl 580 bin ton nohut, 400 bin ton kırmızı mercimek üretimi hedefleniyor. Yüzde 30 artış beklenen rekolteyle Türkiye'nin tüketiminin iki katı kadar üretim gerçekleşecek. Fazla mahsulün ihraç edilememesi durumunda fiyatlarının düşmesi ve buna bağlı olarak gelecek yıl üreticinin ürün ekmemesinden endişe ediliyor. Türk Lirası'ndaki devalüasyonun ihracata güç kattığını belirten Mersin Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkan Yardımcısı ve Küresel Bakliyat Konfederasyonu Yönetim Kurulu Üyesi Fethi Sönmez, ihracatı kuvvetlendirmenin bir ayağının eksik kaldığını söyledi. Gıda enflasyonunu baskı altında tutmak için uygulanan mevzuatın değiştirilmesi için geç kalındığını dile getiren Sönmez, kurla beraber ihracatın önünün açıldığını düşünürken, önceki yıl uygulamaya konulan mevzuat nedeniyle ihracat yapamadıklarını kaydetti.

“Çiftçi üretimden kopar, ithalat yapmak zorunda kalırız”

Türkiye'de son yılların en büyük rekoltesinin oluştuğunu, kurun etkisiyle beraber talebin de arttığını ancak ihracat yapamadıklarını aktaran Sönmez, “Her firmanın

kotası bulunuyor. Acilen kotanın kaldırılması lazım. Aynı zamanda, merkezi hükümet ve Merkez Bankası'nın piyasadaki parasal sıkılaştırma politikasından dolayı herhangi bir destekleme alımı da yok. Hal böyle olunca fiyatlar giderek düşüyor, ihracatçı iç piyasaya mahkûm oluyor. Rakamlar, önemli bir arz fazlası oluştuğunu açıkça ortaya koyuyor. Bunun tek yolu ihracat yapmak ki ülkemizin paraya ihtiyacı var. Kotanın kaldırılmaması ve arz fazlasının devam etmesi halinde çiftçi üretimden kopar. Sonraki yıllarda afaki rakamlar üzerinden ithalat yapmak zorunda kalırız. Kuzey yarım kürede mahsulü erken almamızdan dolayı üç aylık bir avantajımız var. Biz Haziran'da kırmızı mercimek alırken; Kanada ve Kazakistan Eylül'de hasat yapar. Gerekli aksiyonları erken alıp, Haziran ve Eylül ayında çok mal satabiliriz. Kota ve yönetmelikler engel olduğu için bu avantajı kullanamıyor, piyasada yönlendirici olamıyoruz ve pazarlama gücümüzü kaybediyoruz" dedi.

"Satışında zorluk yaşanan ürünlerin fiyatı düşüyor"

Son bir yılda nohutta enflasyon oranının genel gıda enflasyonundan yaklaşık 10 puan daha düşük olduğunu anımsatan, kırmızı mercimekte ise fiyatların neredeyse hiç artmadığından kayda değer bir enflasyon görülmediğini anlatan Mersin Ticaret Borsası Başkanı Abdullah Özdemir ise rekolte beklentisinin yüksekliği nedeniyle, hasadı yapılan bu ürünlerde üreticilerimiz ürünlerini satmakta zorluk yaşamakta ve bu husus ürün fiyatlarını düşürmekte olduğunu söyledi. İhracata getirilen kısıtlamaların da ürün fiyatları üzerinde baskılayıcı yönde etki yaptığını vurgulayan Özdemir, "Üstelik nohut ihracatında uygulanan kota sistemi, firmalar arasında haksız rekabete yol açtığından ve bu durum piyasayı tekelleri bir yapıya dönüştürdüğünden yoğun şikayetlere neden olmakta. Bu piyasa gerçeklerinden yola çıkarak, nohut ve kırmızı mercimekte halen uygulanmakta olan ihracat kısıtlamalarının kaldırılması olmazsa olmaz bir durumdadır. Sektörümüz açısından faydalı olacağını düşünüyoruz" diye konuştu.

■ "İhracat kısıtlamaları çiftçinin üretim eğilimini olumsuz etkiliyor"

Şanlıurfa'da uygun toprak ve iklim yapısı sayesinde yüksek kaliteli mercimek üretimi gerçekleştirdiklerini söyleyen Şanlıurfa Ticaret Borsası Başkanı Mehmet Kaya, "İç piyasadaki fiyatlar üreticinin beklentisini karşılamıyor. İhracatta uygulanan kısıtlama ürün fiyatları üzerinde baskılayıcı etki yaratıyor. Bu gibi faktörler doğal olarak çiftçinin üretim eğilimini etkilemekte. Urfa'da yetişen mercimeğin desteklenmesi, daha iyi pazarlar bulabilmesi ve daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için markalaşmanın en önemli husus olduğunu her zaman belirttik. Ancak dış ticaret etkenlerine bağlı olarak fiyat endeksinde oluşan olumsuzluk Ekim alanlarının daralmasına ve dolayısıyla da markalaşma çabalarını yavaşlatmaya sebep oluyor. İhracat kısıtlamaların kaldırılması, finansal açıdan rahatlamayla birlikte ekonominin temel direği olan rekabeti de artırır" dedi.

■ Hem çiftçi hem devlet rahatlayacak

Türkiye'nin kuru baklagil üretiminin yüzde 10'nu karşıladıklarını anımsatan Konya Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Üyesi Emin Gül, "Türkiye geneli üretimimiz, ülke olarak tüketimimizin neredeyse iki katı. Fazlasını ihraç etmek çok yönlü fayda sağlayacak. İhracatta bu yıl yüzde 30'luk sınır kaldırılırsa Toprak Mahsulleri Ofisimiz de alım sürecinde yorulmaz. Çiftçi de ürününü ihraç etmiş olur. Hem TMO yorulmayacak hem çiftçi ürününü değerli satacak hem de ülke ekonomisine katkı sağlayacak" dedi.

"Taban fiyat politikası değişmeli" Tarımsal üretimin artması için taban fiyat politikalarının değişmesi lazım. Üreticiye taban fiyatın ürün ekilmeden evvel verilmesi lazım. "Sen buğday ekeceksen hasat döneminde ben senin buğdayına 8 lira vereceğim, enflasyon arttıysa 8,5 lira vereceğim" denilmesi lazım. Bir de sadece bizim sektörümüz de değil, ülke genelinde en büyük sorun ara eleman ihtiyacı. Biz, kendi çocuklarımız da dâhil, herkesin üniversitede okumasını isteyip onların beklentilerini yükselttik.

VAHAP KAAN EROĞLU /FINDIKO GIDA ÜRETİM VE PAZARLAMA LTD.ŞTİ GENEL MÜDÜRÜ:

"Kurdaki belirsizlik sebebiyle fiyat taahhüdü veremiyoruz"

■ Üretimde yaşadığımız temel sıkıntı girdi fiyatlarında yaşanan istikrarsızlıklar. Dövizdeki önlenemeyen yükselişle birlikte kullandığımız tüm hammadde fiyatları yükseliyor. Bunların ana nedeni bazı hammaddeleri ithal ediyor olmamız. Dolayısıyla dövizle bağılı olarak fiyatı artıyor. Ayrıca ihraç edilen hammaddeler de ihraç fiyatından bizim gibi üreticilere satılmak isteniyor. Döviz arttıkça bu fiyatlarda devamlı yükseliyor. Rekabet şansımız azalıyor. Fiyat taahhüdü isteyen firmalara istedikleri taahhütte bulunamıyoruz.

Önemli girdilerimizden kristal şekerin durumu ise içler acısı. Ülkemizde pancar şekeri üretimi yapan fabrikalar var. Bunların bir kısmı özelleştirildi bir kısmı kamunun elinde. Özel sektör fiyatları çok yüksek kamuda ise sanayicinin üretimine yetecek kadar verilmiyor. Şekerle ilgili üretimi olmayan firmalara şeker veriliyor. Bunlar da aldıkları şekeri yüksek fiyattan ihtiyacı olan firmalara satıyorlar. Kullandığımız enerji fiyatları yüksek olduğu için nihai ürünün fiyatını oldukça etkiliyor. Geçmişte sanayi sicil belgeli firmalara yaklaşık yüzde 25 daha ucuza enerji veriliyordu. Şimdi diğer tüketicilerle aynı fiyatlardan elektrik kullanıyoruz. Ayrıca firmaların taşıtlarında kullandıkları akaryakıt yüksek oluşu firmalara ciddi yük getirmekte. Bununla birlikte navlun çok yüksek. Bu da ürettiğimiz ürünlerde ciddi maliyet artışlarına neden oluyor. Stratejik ürünler üretiyorsak, devletimiz buna göre tespit yapmalı. Bu tür ürünler daima stoklarımızda bulundurulmalı. Aksi takdirde pandemi döneminde yaşadığımız gibi dış ülkelere almamız mümkün olmayabilir. Bu stratejik ürünlerle üretim yapan firmalarımız da böylece açığa düşmezler. Dolayısıyla üretimlerine ara vermek zorunda kalmazlar. Bir de modernizasyona önem vermeliyiz. Aynı ölçekteki topraktan

daha fazla ürün almak için köylerimize modern tarım işletmeleri kurulmalı. Yoksa tarıma uygun arazilerimiz azaldıkça tarımsal ürünlerimiz de azalmakta. Bunu önlemek için verimli ve modern tarıma geçmemiz gereklidir. Nüfus artışına paralel olarak biz bu ürünleri yeteri kadar üretmezsek, bir çok üründe kıtlık yaşarız.

HÜSEYİN KALEBOZAN /KÜLTÜR ZİRAAT MÜHENDİSLİK SAN.TİC. GENEL MÜDÜRÜ:

Tarım için gereken her şeyimiz var bir tek organizasyonumuz yok

■ Ankara'daki sanayicilerin şu anda yaptığı üç iş var. İlki; tarımsal üretim, yani hammadde. Buğday, yumurta, süt, et... İkincisi, üretilen bu ürünlerin işlendiği fabrikalar. Üçüncüsü, bunlarla ilgili teknolojik yatırımların yapıldığı, teknoloji merkezlerinde AR-GE'lerin yapıldığı firmalar. Ben yaklaşık 35 yıldır ticaretin içerisindeyim, ne tarımsal üretimde ne gıdada ne de bunların pazara sunumundaki sıkıntılar hiç bitmedi. Türkiye Cumhuriyeti devleti şu anda teknolojik olarak birçok şey üretiyor, bunu da dünya tescil ediyor. İHA'lar, SİHA'lar, gemiler... İnşallah daha da iyileri yapılır. Ama bizim atalarımızın binlerce yıldır yaptığı tarımsal üretim ve bunların insanlara ulaştırılması işini bir türlü beceremiyoruz.

“Sektörün sadece organizasyona ihtiyacı var” Gıda sektörü büyük bir yer teşkil ediyor. Altını özellikle çizmek istiyorum. Buğday, arpa, yumurta, et, süt diyoruz. Ama bu ne demek Türkiye’de birçok ailenin içinde bulunduğu dev bir yapı. Bu yapının sadece ve sadece organizasyona ihtiyacı var. Yeni Tarım Bakanımıza görevinde başarılar diliyoruz. Kendisinin bu organizasyonu canlandırmasını bekliyoruz.

Anadolu topraklarında binlerce bitki yetiştiriliyor. Birçok bitkinin de gen merkezi. Her şeyimiz var. Bir orkestra şefine ihtiyacımız bulunuyor. Tüm dünya tarımı bizim topraklarımızdan öğrenmiş Sümerler, Asurlar, bunların hepsi üretim yapmışlar. Urfa Harran’da üniversite kurulmuş, tarımsal üretimler yapılmış.

“Dünyada sadece Türk çiftçisi ne kazanacağını bilmiyor” Dünyada sadece Türk çiftçisi bir şey ektiğinde ne kazanacağını bilmiyor. Sadece Türk çiftçisi bir şeyi ektiği zaman sonunda ne kazanacağını bilmiyor. Avrupa çiftçisi için fiyat açıklanıyor, gübresine bakıyor... Sonra “Ben bu dönümden bu kadar kazanabilirim” diyor.

Türkiye’ye soya ithalatına yıllık yaklaşık 2,7 ila 3 milyar dolar civarında para ödüyor. Bu soyanın yüzde 50’si proteindir. Bir civcivin veya bir hayvanın büyümesi için mutlaka protein alması gerekiyor. Şimdi düşünebiliyor musunuz, Brezilya hem Suudi Arabistan’a 4 milyar dolarlık tavuk satıyor; hem de uçakla dondurulmuş tavuk yolluyor. Çünkü Brezilya bir soya ülkesi.

Yapılan çalışmalara göre devlet 200 milyon dolar para ayırsa 2 yıl içerisinde Türkiye’de soyaı üretebilecek çiftçileri oluşturabiliyoruz.

Dünyanın hiçbir yerinde “besicilik” diye bir meslek yoktur, “damızlıkcılık” ve “sütçülük” diye bir şey vardır. Damızlıkcılık şu: 50 ya da 100 baş hayvanı vardır. İnekler doğum yapar, ineklerin sütünü sağmazlar, buzağılar sütlerini emerler. Sonra onların erkeklerinden iyilerini boğaya, öbürlerini kesime gönderirler. Dişi düveler de suni tohumlama aracılığıyla gebe düve yapıp ihraç edilir. Sadece Türkiye’de “besicilik” diye bir meslek var. Yani adama “Ne iş yapıyorsun?” diyorsun, “Besicilik” diyor.

Kostercinin 'Tuna hayali' suya düştü

Ukrayna'nın tahıl ihracatını Tuna Nehri üzerinden yapmasıyla rotayı Reni ve İzmail limanlarına çeviren koster armatörleri, yük almadan dönmek zorunda kaldı. Çünkü Rusya bu limanlara saldırmakla kalmayıp, bölgeye gidecek gemileri yüküne bakmaksızın savaş gemisi sayacağını duyurdu.

AYSEL YÜCEL

Koster piyasasında işler tersine döndü. Rusya'nın tahıl koridoru anlaşmasından çekilmesinin ardından Ukrayna, koridora alternatif olarak Tuna Nehri üzerinden tahıl ihracatına başlamıştı. Derinlik sınırlaması nedeniyle belli bir tonajın üzerinde geminin geçemediği nehirde, tahıl ticareti için küçük tonajlı (koster) gemiler devreye girmişti. Türk koster armatörleri de olağan dönemde durgun geçen yaz sezonunun bu sayede hareketli geçeceğine sevinmişti. Geçen hafta 60'a yakın gemi, Reni ve İzmail limanlarında Ukrayna'nın tahıl yükünü almak için beklemeye geçmişti. Ancak, Rusya'nın Ukrayna'nın tahıl ticareti engellemek için Reni ve İzmail limanlarına hava saldırısı düzenlemesi ve Ukrayna limanlarına giden gemileri potansiyel askeri yük gemisi olarak göreceğini açıklaması nedeniyle kosterciler bu sevinci ancak birkaç gün sürebildi.

Aynı zamanda koster armatör olan Hizmet İhracatçıları Birliği (HİB) Başkan Yardımcısı Salih Zeki Çakır, koster piyasasında beklenin aksine işlerin daha kötüye gitmeye başladığını dile getirdi. EKONOMİ'ye konuşan Çakır, "Geçen haftaki beklentilerin aksine bu yeni durum koster piyasası için oldukça olumsuz oldu. Bizim de bir gemimiz Reni taşıması için bağlanmıştı. Yükleyci ile anlaşıp seferi iptal ettik. Gemi şu an boş sefer talimatı bekliyor. Bu durumda onlarca gemi var" diye konuştu.

Sigorta şirketleri riski karşılamak istemiyor

Rusya'nın saldırısına rağmen Reni Limanı'nda operasyonlar devam etse de ilave gemi personellerinin de haklı olarak bölgeye gitmek istemediğini ifade eden Çakır, "Kısa zamanda iki taraf arasında bir uzlaşma olmazsa hem büyük hem de küçük tonaj için ciddi olumsuzluk ortaya çıkacak" açıklamasını yaptı. KOSTER Başkanı Hakan Çendik de Sigorta şirketlerinin savaş riskini karşılamaktan imtina ettiğini, bu nedenle can ve mal güvenliği açısından Reni ve İzmail limanlarının çok tercih edilmediğini söyledi.

Birleşmiş Milletler (BM) ve Türkiye'nin arabuluculuk çabaları sayesinde birkaç kez uzatılan Karadeniz tahıl koridoru anlaşması, Rusya'nın 17 Temmuz'da süresi dolan anlaşmayı askıya almasıyla resmen sonlanmıştı. Tahıl Koridoru kapsamında 45 ülkeye yaklaşık 33 milyon ton tarım ürününü gönderilmişti. Anlaşmanın son bulmasıyla Rusya ve Ukrayna alternatif taşıma rotaları üzerinde çalışmaya başladı. Ukrayna tüm risklere rağmen Tuna Nehri üzerinden tahıl ticaretini yapmaya devam ederken, Rusya'nın yeni bir tahıl koridoru rotası üzerinde çalıştığı belirtiliyor. Henüz bu konuda resmi bir açıklama yapılmasa da Uluslararası Kuzey-Güney Taşımacılık Koridoru'nun, yeni ticari rota olduğu konuşuluyor. 7 bin 200 km uzunluğunda ve Rusya'nın Baltık kıyılarındaki St. Petersburg kentinden önce İran sonrasında da Hindistan'ın batısında yer alan ülkenin en büyük liman kenti Mumbai'ye kadar hem nehir hem de demiryolu ile uzandığı ifade ediliyor.

■ ARTIŞ BEKLENTİSİNİN AKSİNE KOSTER NAVLUNU DÜŞÜŞE GEÇTİ

Navis Danışmanlık'ın haftalık piyasa raporuna göre, Rusya'nın Ukrayna limanlarına saldırısının ardından koster navlunu düşüşe geçti. Navis Yönetim Danışmanlık Direktörü Engin Koçak, koster piyasasındaki son gelişmeleri şöyle özetledi: "Türkiye'nin alım iştahının azalması, yeni hasadın tam olarak ortaya çıkmaması, Rusya'nın hem tahıl koridoru anlaşmasından çekilip üstüne de 'Ukrayna'ya gidecek gemileri potansiyel askeri yardım taşıyan gemiler olarak görürüz' çıkışı ve Kerch'teki beklemler nedeniyle Karadeniz nehir tipi koster piyasası sabit ve biraz aşağı yönlü seyretti. 3 bin ton bazlı Azov-Samsun buğday taşımaları geçen haftaki 29-30 dolar/ton seviyelerinden 28-29 dolar/tona geriledi. Rostov- Mersin taşımaları ise yine 60 dolar/ton seviyelerini korudu. Rusya'nın çıkışı konvansiyonel koster ticaretine de yansıtacak. Tüm Ukrayna ticareti Tuna nehrine kayınca sıkışıklıklar artacağı benziyor. Fakat Rusya eğer Sulina ve Bystroe kanallarını da tehdit ederse koster için sonuçları kötü olur. Kaldı ki sigorta ve armatör çekinceleri önemli rol oynar. Reni-Marmara 5.000-6.000 ton işleri 27-28 dolar/tondan daha geri seviyelere geldi. 5.000 ton mineral yükü İzmail'den İzmir'e 35 dolar/tona bağlandı. İzmail'den Doğu Akdeniz'e 5-6K DWT lotlar yine 45 dolar/tona çıktı. Çelik taşımalarında 5.000 ton bazlı Novorossiysk-Marmara işleri bu hafta da 20-21 dolar/ton civarındaydı."

Hisarcıklioğlu: Kredilerde daralma ülkenin tamamına olumsuz yansıyor

Ticari krediler aniden ve çok sert bir şekilde kesilmemesi gerektiğini belirten TOBB Başkanı Rıfat Hisarcıklioğlu, “Özellikle Kobi kredilerinde yaşanan daralma, zincirleme etkisiyle ülkenin ve sektörlerin tamamına olumsuz yansıyor. Türkiye'nin birinci önceliği mevcut üretim kapasitesini korumak olmalı” dedi.

YENER KARADENİZ / İSTANBUL

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin temmuz ayı olağan toplantısı, “Sanayimizin ve Üretim Hayatımızın Sorunlarının Çözümünde Çatı Örgütümüz TOBB’un Rolü, Önemi ve Beklentilerimiz” ana gündemi ile gerçekleştirildi.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıya, TOBB Başkanı M. Rıfat Hisarcıklioğlu konuk olarak katıldı. Mecliste yaptığı konuşmada zorlu bir değişim döneminden geçildiğini söyleyen Hisarcıklioğlu, bu dönemlerde reel sektör ile kamu idaresi arasında daha fazla diyalog ve iletişime ihtiyaç duyulduğunu belirtti.

Öte yandan yine iş dünyasının öngörülebilirlik istediğine dikkat çeken Hisarcıklioğlu, “İş dünyası geleceğe dair yol haritası bekler. İş planları yapmak, önümüzü görmek ve böylece güven içinde ilerlemek için kamu tarafından ekonomiye ilişkin orta ve uzun vadeli planların kamuoyuyla paylaşılması önemlidir. İşte bu kapsamda da geçen hafta, Cumhurbaşkanı Yardımcımız sayın Cevdet Yılmaz ile bir araya geldik. Ekonominin yol haritası niteliğindeki ve Eylül ayında açıklanması beklenen Orta

Vadeli Programa dair önerilerimizi ilettik. Elbette sanayimizin ayakta kalması ve büyümeye devam etmesi için, makroekonomide istikrarın ve güvenin sağlanması ön şarttır” dedi.

“Birinci öncelik mevcut üretim kapasitesini korumak olmalı”

Yeni ekonomi yönetiminin bu yönde hareket ederek, para politikasında başlattığı normalleşme adımlarını memnuniyetle karşıladıklarını dile getiren Hisarcıklıoğlu, “Anadolu’yu sürekli dolaşan, firma ve sektörleri devamlı dinleyen birisi olarak şunu görüyorum ki; özellikle Kobi kredilerinde yaşanan daralma, zincirleme etkisiyle ülkenin ve sektörlerin tamamına olumsuz yansıyor. Türkiye’nin birinci önceliği mevcut üretim kapasitesini korumak olmalı. Ticari krediler aniden ve çok sert bir şekilde kesilmemeli. Reel sektörün finansmana erişim taleplerine toptancı bir şekilde olumsuz bakılmamalı. Dün bu kapsamda önemli bir gelişme yaşandı. Tüm bu sadeleştirme adımlarını olumlu karşılıyor ve devam etmesini temenni ediyoruz” diye konuştu.

Vergi reformuna ihtiyaç var

Bir diğer reform ihtiyacının ise vergi sistemiyle ilgili olduğuna dikkat çeken Hisarcıklıoğlu, “Gerçekten çok karmaşık bir vergi sistemimiz var. Üstelik her geçen yıl daha da karmaşık hale getiriyoruz. Suiistimal eden az sayıda kötü örnek yüzünden, milyonlarca mükellefin hayatını daha da zorlaştırıyoruz. Bu da vergi uyumsuzluklarını giderek artırıyor. Bu yaklaşımı değiştirmemiz lazım. ağlayanın malı gülene fayda etmez” dedi.

Harcamalar ve yatırımların önceliklendirilmesi ve kamuda ciddi bir tasarrufa gidilmesi gerektiğini söyleyen Hisarcıklıoğlu, bir diğer beklenti ve taleplerinin de alınması düşünülen kararlar ve düzenlemelerin hayata geçirilmeden önce üretime, istihdama, sektörlerin rekabet gücüne etkisinin analiz edilmesi olduğunu kaydetti.

Yargı reformuna da ihtiyaç var

Son aylarda iş dünyasının en önemli gündem maddelerinden biri olan EYT düzenlemesiyle ilgili de konuşan Hisarcıklıoğlu, “1 milyon 750 bin çalışmamız emekli olacak. 300 milyar lira civarında kıdem tazminatı ödenmesi gelecek. Şirketlerimizin bu muazzam yükün altında ezilmelerine seyirci kalınmamalıdır. Onların ayakta kalmalarını sağlayacak şekilde ve uygun şartlarla, KGF teminatlı kredi verilmelidir” dedi.

Bir diğer reform gereken alanın yargı sistemi olduğunu söyleyen Hisarcıklıoğlu, “En basit dava 3-5 sene sürüyor. Bu da iş yapmayı zorlaştırıyor. Sistemi kötüye kullananlara avantaj sağlıyor. Yatırımcıyı korkutuyor. Hukuk güçlü olursa, insanların birbirine, kurumlara ve sisteme olan güveni artar. Adalet ve güven duygusu bir ülkede güçlüyse, o ülkenin ekonomisi de güçlü olur” diye konuştu.

Alınan önlemler beklenti enflasyonuna yol açıyor

Türkiye’de ise ekonomi politikalarında yeni bir döneme geçişin hareketliliği ve sancılarının yaşandığını belirten İSO Başkanı Erdal Bahçivan, gelineen noktada ekonominin direncinin artırılması gerektiğini söyledi. Bahçivan, bu kapsamda ekonomi yönetiminin son haftalarda hayata geçirdiği adımları değerlendirerek, “Görüyoruz ki ekonomimizdeki kaynak arayışlarımız yine klasik yöntemlerle çözülmeye çalışılıyor. Bu çerçevede akaryakıt, KDV ve ÖTV gibi vasıtalı vergilerle kapatılmaya çalışılan bütçe açığı, yapılan zamlar ne yazık ki toplumumuzu, bir ‘beklenti enflasyonu’ içine sokmaktadır. Enflasyon beklentilerinin dizginlenmesi, fiyatlama davranışlarında normalleşmenin sağlanması, cari açık ve risk priminin azaltılarak lira üzerindeki baskının hafifletilmesi kritik hususlar haline geldi. Bu noktada kamu kesimi gelir yaratıcı önlemlerin yanı sıra geniş kapsamlı, acil bir tasarruf paketi açıklamalı” dedi.

Enflasyon ile durgunluğun iç içe girme riski var

Piyasalarda ciddi bir nakit ihtiyacının, giderek artan şekilde kendini göstermekte olduğunu anlatan Bahçivan, bunun da ekonomi için ciddi bir tehdit olan durgunluk işareti verdiğini vurgulayarak, “Endişemiz odur ki enflasyonla durgunluğun iç içe savaştığı ve iç içe mücadele içerisinde olduğu bir dönemi bir süre yaşayacağız. Bu nedenle sanayimizin, üretimimizin bu dönemi sağlıklı ve en az yara alarak atlatabilmesi için reel sektörümüzün mutlaka üretime dönük, ihracata dönük ve yatırıma dönük özel finansman modelleriyle desteklenmesi en önemli gündem maddemiz olmalıdır. Bu yönde atılan adımlar ve yapılan açıklamalar da var zaten ve bunu ümit var buluyoruz...” diye konuştu.

Bu kapsamda Merkez Bankası’nın, dün açıkladığı seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma kararlarında ihracat ve yatırım kredilerine yönelik pozitif ayrımcılık yapılması ve reeskont kredilerinde KOBİ payının arttırılacağını açıklaması sevindirici gelişmeler olduğunu söyleyen Bahçivan, bundan sonraki dönem beklentilerini ise şöyle sıraladı: “Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası, yeterli idari ve finansal kapasiteye ulaştırılmalı ve yatırım kredileri için ana kurum haline gelmelidir. Kredi Garanti Fonu’nun daha uzun vadeli ve nitelikli kredilere yönelik bir revizyona

ihtiyacı var. Türk Eximbank'ın sermaye yapısı güçlendirilmelidir. Yıllar içinde oldukça karmaşık hale gelen vergi mevzuatında sadeleştirmeye ihtiyaç var. Vergi sistemi, üretim ekonomisini önceliklendiren, büyüme ve üretim dostu bir yaklaşımla yeniden kurgulanmalı. KDV uygulamasının köklü bir reformdan geçirilerek sanayiye ve üretime yük getirmeyecek bir şekle dönüştürülmeli. Kamu alacaklarının yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemelerde şirketlerin geçmiş performansları dikkate alınmalı, ödemelerini eksiksiz ve zamanında yapan mükelleflere ödüllendirici vergisel avantajlar sağlanmalıdır."

“Rekor arz açığı Brent’i 100 dolara yaklaştıracak”

Küresel petrol talebinde 3. çeyrekte tarihi rekor bekleyen uzmanlar, OPEC+ kesintileri ve en büyük tüketici Çin’de ekonomiyi teşvik adımlarıyla Brent’in yıl sonuna 100 dolar/varil düzeyine yaklaşacağı görüşünde. Rus petrolünde indirimlerin 5 dolar azaltılması ise Türkiye’nin petrol faturasını 19,2 milyon dolar artıracak.

HİLAL SARI

Batı’nın yaptırımları kapsamında G7 ülkelerinin 60 dolar tavan fiyat uyguladığı ve Avrupa Birliği’nin (AB) tamamen ithalat yasağı getirdiği Rus petrolü Türkiye gibi indirimli Rus petrolü alan ülkeler için 5 dolar pahalı olacak. Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü’nün ve müttefiklerinin (OPEC+) devam eden arz kesintileri ve Çin’de ekonomik büyüme için hükümetin sağlayacağı desteklerle 3. çeyrekte petrol talebinde rekor bekleniyor. Bu da aralarında Goldman Sachs’ın da bulunduğu bazı finans kuruluşlarına göre petrol fiyatlarını yıl sonuna 90 dolar/varil düzeyine yaklaştıracak.

Petrol 5 günde yüzde 5 yükseldi

Arz tarafında devam eden kesintiler ve Çin’den gelen teşvik açıklamalarıyla Brent petrolün varil fiyatı son 5 günde yüzde 5 yükselişle en son nisan ayında gördüğü 83 doların da üzerine çıktı. WTI da son 5 günde yüzde 5’in üstüne yükselerek 5 ayın zirvesi olan 79,74 düzeyiyle 80 dolar sınırına dayandı.

Rusya Maliye Bakanlığı ülkenin petrol ihracatlarının vergilendirilmesinde uyguladığı 25 dolar/varil düzeyindeki indirimi 20 dolara indirilmesinin planlandığını duyurdu. AB'nin ise şimdilik Rus petrolüne uyguladığı 60 dolar tavan fiyatını revize etme planı bulunmuyor.

■ Rusya'nın indirimi azaltması Türkiye'nin petrol faturasını 19,2 milyon dolar artıracak

Rus Maliye Bakanı Anton Siluanov Argumenty i Fakty web sitesinde salı günü yayınlanan röportajında “Şu anda Brent'in varili başına 25 dolar indirim uygulanıyor. Bu indirimi 20 dolara düşürmeyi planlıyoruz. Petrol ihracatının vergilendirilmesi konusunda başka adımlar da atmayı değerlendiriyoruz”. Bu adımların detayına ilişkin vermeyen Siluanov, Brent'in mevcut 80 dolar seviyelerinden bakanlığın 2023 yılında 8 trilyon ruble (88,5 milyar dolar) gelir elde etmeyi öngördüğünü aktardı. Rusya'nın merkezi bütçesi için kritik önem arz eden petrol ve doğalgaz gelirleri yılın ilk altı ayında önceki yıla göre yüzde 47 düştü. Bunun bir nedeni bakanlığın fi yatlarında indirim gitmesi, bir diğer nedeni ise doğalgaz ihracatının azalmış olması. Türkiye son dönemde 'dost ülke' olarak Rusya'dan petrol alımlarını artıran bir ülke. Refinitiv verilerine göre, Türkiye'nin Rus petrolü alımları Ağustos-Ekim 2022 döneminde ayda 1,3-1,4 milyon ton (1 ton Rus petrolü = 7,28 varil) - 9-10 milyon varil ile tarihi rekor düzeye ulaştı. Bunun 700 bin tonu STAR rafinerisine gidiyor. Haziran 2023 itibariyle Rus petrolü ithalatı 530 bin ton düzeyine gerilemiş durumda. Rus petrolünün 5 dolar pahalalanması Türkiye'nin ithal petrol faturasını nisandaki düzeylerden hesaplandığında 19.3 milyon dolar artıracak.

■ Goldman Sachs ve IEA rekor arz açığı bekliyor

ABD'li yatırım bankası Goldman Sachs, 3. çeyrekte petrol talebinde tüm zamanların rekorunun görüleceğini ve Brent'in varilinin yıl sonuna 86 dolara ulaşacağını öngörüyor. Bankanın petrol araştırmaları direktörü Daan Struyven oilprice.com'da yer alan habere göre petrolde arz açığının rekor talep ve arz kesintileriyle birlikte 3. çeyrekte günde 2 milyon varile ulaşacağını söyledi. ABD'de petrol üretiminde kayda değer bir artış olsa da, Stuyven'e göre 2023'te yaşanan yavaşlama ile ABD'deki arz büyümesi de sadece 200 varil/gün düzeyine yavaşlayacak. Commerzbank ise temmuz ayında paylaştığı öngöründe Brent için yıl sonunda 85 dolar seviyesi öngördü. Avustralya merkezli yatırım bankası ANZ ise Brent için yıl sonu 100 dolar tahminini koruyor. İsviçre merkezli UBS ise Mayıs ayında Brent'in yıl sonuna 95 doları görebileceği öngörüsünü paylaşmıştı. Uluslararası Enerji Ajansı da küresel petrol talebindeki artışın 2023'te 2022'deki artışı da geçerek 2,4 milyon varil/gün düzeyine ulaşacağını öngörmüştü. Genel Sekreteri Joseph McMonigle da yılın ikinci yarısında Hindistan ve Çin'den gelecek 2 milyon varillik artışın bu rekor talepte etkili olacağını söyledi. ABD Merkez Bankası'nın (Fed) dün açıklayacağına kesin gözüyle bakılan faiz artırımı kararı normalde ekonomik büyümeyi yavaşlatarak petrol talebini de düşüren bir gelişme. Ancak Powell'in sıkılaşma döngüsünün sonunun geldiğini

işaret etmesi durumunda dolarda olası bir düşüş de petrol fi yatlarını destekleyecek bir gelişme.

■ Kesinti, Suudi Arabistan'ın petrol gelirini %37,7 düşürdü

Dünyanın en büyük petrol üreticisi Suudi Arabistan ise OPEC+ kararları doğrultusunda yaptığı uzlaşılan ve gönüllü kesintilerin etkisiyle Mayıs ayında yıllık bazda yüzde 37,7 düştü ve 19,2 milyar dolarla Eylül 2021'den bu yana en düşük düzeye geriledi. Brent'in ortalama 113 dolar/varil düzeyinde olduğu Mayıs 2022 yılında Suudi Arabistan'ın petrol gelirleri 30,8 milyar dolardı (115,5 milyar riyal). Ayrıca şimdi ülke OPEC+ kesinti kararına ilaveten gönüllü olarak günde 1 milyon varil kesintiye de gidiyor. Petrol ihracatının ülkenin toplam ihracatındaki payı da Mayıs 2022'deki yüzde 80,8 düzeyinden Mayıs 2023'te yüzde 74,1'e geriledi.

■ Kuveyt petrolle bütçe açığını fazlaya çevirdi

Petrol fiyatları son bir yılda yüzde 17'ye yakın düşmüş olsa da, son 6 ayda arz kesintileriyle yüzde 13'ün üzerinde yükselmiş durumda. Bu da Kuveyt gibi Suudi Arabistan kadar kesinti yapmayan petrol ihracatçısı ülkelerin petrol gelirlerini artırdı. Kuveyt'in ticaret fazlası Maliye Bakanlığı'ndan çarşamba günü yapılan açıklamaya göre ülke 31 Mart ile biten 2022/23 mali yılında 6,37 milyar dinar (20,76 milyar dolar) bütçe fazlası kaydetti. 2021/2022 yılında Kuveyt'in 4,34 milyar dinarlık bir bütçe açığı bulunuyordu. Kuveyt hükümetinin yaklaşık yüzde 93'ü petrol gelirlerinden oluşuyor ve hükümetin petrol gelirleri 2022/23 mali yılında önceki yıla göre yüzde 64,7 artışla 26,71 milyar dinara yükseldi. Mali yılda petrolün ortalama fi yatı 97,1 dolar/varildi. Kuveyt Körfez genelinde ekonomisini petrolden farklılaştırma süreci en yavaş ekonomilerden biri.

TCMB, yılın 3. Enflasyon Raporu'nu bugün açıklayacak

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), yılın 3. Enflasyon Raporu'nu bugün Ankara'da açıklayacak. Sunum toplantısının ardından TCMB Başkanı Hafize Gaye Erkan'ın gazetecilerin ve ekonomistlerin sorularını yanıtlaması bekleniyor.

TCMB'den yapılan duyuruya göre, Başkan Hafize Gaye Erkan, Enflasyon Raporu 2023-3'ün tanıtımı amacıyla bugün saat 10.30'da TCMB İdare Merkezi'nde bir bilgilendirme toplantısı düzenleyecek. Toplantı, fiziksel ortamda gerçekleştirilecek. Toplantı, TCMB'nin internet sitesindeki

"<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/duyurular/canli+ya+in>" adresi ile Banka'nın resmi Twitter ve YouTube hesaplarından canlı olarak yayımlanacak.

TCMB, yılın 2. Enflasyon Raporu toplantısında 2023 sonu enflasyon tahminini yüzde 22,3, gelecek yıl sonu tahminini de yüzde 8,8'de sabit tutmuştu.

Kamu idarelerine 1.1 trilyon lira ödenek

Kamu idarelerinin bütçe tertiplerine toplam 1.1 trilyon TL ödenek eklendi.

Kanun Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlandı.

Buna göre TBMM, Cumhurbaşkanlığı, Sayıştay, bakanlıklar, Jandarma ve Sahil Güvenlik komutanlıkları, Emniyet Genel Müdürlüğü, Diyanet, Gelir İdaresi, AFAD, Göç İdaresi, Avrupa Birliği, Strateji ve Bütçe başkanlıkları ile yükseköğretim kurumlarının bütçe tertiplerine 1.07 trilyon TL ödenek eklendi.

Yasa kapsamında ayrıca, ÖSYM, TÜBİTAK, Karayolları Genel Müdürlüğü, GAP Bölge Kalkınma Başkanlığı, Devlet Su İşleri, Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu'nun da dahil olduğu özel bütçeli idarelerin bütçe tertiplerine ise 45 milyar TL ödenek eklendi.

Bu çerçevede, yasayla, 2023 yılı genel bütçe gelir tahmini 2023 yılı merkezi yönetim bütçe kanununa bağlı (B) işaretli cetvelde yer aldığı şekilde toplam 1.1 trilyon TL artırıldı.

"Güvenlik ve istikrar sağlandıkça gönüllü ve onurlu geri dönüşler artacaktır"

Erdoğan: "Suriye ve Irak'ta terör saldırıları devam ettikçe sığınmacıların kendi topraklarına dönmesi beklenenden daha fazla vakit alacaktır. Şu anda 500 bine yakın konutu oralarda inşa ediyoruz. Güvenlik ve istikrar sağlandıkça gönüllü ve onurlu geri dönüşler artacaktır. Bunu Suriye'nin kuzeyinde gördük"

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Gölbaşı Polis Akademisi'nde Polis Meslek Yüksekokulları Mezuniyet Töreni'ne katıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Suriye ve Irak'ta terör saldırıları devam ettikçe sığınmacıların kendi topraklarına dönmесinin beklenenden daha fazla vakit alacağını belirterek, "Şu anda 500 bine yakın konutu oralarda inşa ediyoruz. Güvenlik ve istikrar sağlandıkça gönüllü ve onurlu geri dönüşler artacaktır. Bunu Suriye'nin kuzeyinde gördük." dedi.

Erdoğan, Gölbaşı Polis Akademisi'nde düzenlenen Polis Meslek Yüksekokulları Mezuniyet Töreni'nde yaptığı konuşmada, bir taraftan polis teşkilatını FETÖ'cü unsurlardan temizlerken aynı zamanda emniyet hizmetlerinde sıkıntıya mahal vermediklerini söyledi.

Darbe girişiminden bugüne toplam 41 bin emniyet mensubunun kurumla ilişkisinin kesildiğini ifade eden Erdoğan, Emniyet Teşkilatını güçlendirmek için 31 bin çarşı ve mahalle bekçisi aldıklarını, komiser yardımcısı, polis memuru ve sivil personel olarak ise toplam 128 bin personel alımının gerçekleştirildiğini bildirdi.

Erdoğan, "Böylece farklı ünvanlarda toplam 158 bin 682 personel alımı yaparak, Emniyet Teşkilatımızın eksikliklerini fazlasıyla giderdik. Halihazırda 340 bin emniyet personelimiz görev yapıyor. Güvenlik sistemimizi nitelikli insan kaynağıyla, yeni uzmanlık birimleriyle, teknik kapasiteyle sürekli geliştiriyoruz. Bunun neticelerini başta terörle mücadele olmak üzere güvenliğimize dair her konuda bizzat tecrübe ediyoruz." diye konuştu.

FETÖ'nün devlet içindeki uzantılarının önemli bir kısmını tasfiye ettiklerini dile getiren Erdoğan, mahrem yapılanmasına yönelik operasyonların kesintisiz sürdüğünü vurguladı.

"Terörü kaynağında kurutma stratejisi"

Erdoğan, bölücü terör örgütüne katılımın neredeyse durma noktasına geldiğine dikkati çekerek, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Eğer bugün Gabar'da, Cudi'de, Tendürek'te, Bestlerderesi'nde bütün bu teröristlerin inlerine giriyor ve bu inlerde, bunları yok ediyorsak işte bunun faili sizlersiniz. Sizlerin kahramanlığı, sizlerin başarısı, inanıyorum ki bu inlere onları mahkum edecektir. Bundan sonraki süreçte de evelallah Güneydoğu, Doğu bütün buraları, bu teröristlerden temizliyoruz, temizleyeceğiz. Örgütü sadece sınırlarımız içinde değil, Irak ve Suriye sahasında da başını kaldıramaz hale getirdik. Terörü kaynağında kurutma stratejimiz çerçevesinde, nerede bir terör kümelenmesi varsa hemen yok ediyoruz. Döktükleri şehit kanlarının ve vatandaşlarımıza yaşattıkları acıların bedelini bölücü örgüt mensuplarına misliyle ödetiyoruz. Polis memurumuz Fethi Sekin'in, diplomatımız Osman Köse'nin ve daha nice kahramanımızın şehadetinde parmağı olanların hepsine alçaklıklarının hesabını tek tek sorduk, soruyoruz ve soracağız. Türkiye'ye uzanan kirli elleri nerede olursa olsun kırmakta kararlıyız. Amacımız terör örgütlerini, ülkemize yönelik bir tehdit unsuru olmaktan tamamen çıkarmaktır."

Türkiye'nin emperyalist güçler tarafından başına sarılan terör belasından kurtulmasının hayati derecede önemli olduğunu vurgulayan Erdoğan, sadece güvenliğe değil ekonomiden demokrasiye, dış politikadan milli birlik ve bütünlüğe yönelik girişimleri akamete uğratmalarının, terör belasını tamamen defetmelerine bağlı olduğunu söyledi.

"Dünyada söz sahibi olmayı istiyorsak, terör sorununu çözmemiz şarttır"

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Terör örgütleri varlığını sürdürdükçe kendimizi emniyette hissedemeyiz. İçeride veya sınırlarımızın ötesinde terör unsurları oldukça Türkiye

Yüzyılı vizyonumuzu arzu ettiğimiz hızda hayata geçiremeyiz. Kandil'deki terör baronlarının sesleri kesilmedikçe iç siyasetimizi dizayn etme çabalarının önünü alamayız. İşte görüyorsunuz 14,15,16 yaşında kızları, annelerinden, babalarından kaçırarak Kandil'e getiriyor ve terör baronları orada bunları taciz ediyorlar. Eğer dünyanın en büyük 10 ekonomisinden birisi olacaksak, turizmde yıllık 100 milyar dolar gelire ulaşmayı hedefliyorsak, küresel sistemde söz sahibi bir ülke olmayı istiyorsak terör sorununu çözmemiz şarttır." diye konuştu.

Türkiye'de belli çevrelerin özellikle seçim döneminde istismar ettiği göçmen meselesinin çözüme kavuşturulmasının yolunun terör örgütleriyle başarılı mücadeleden geçtiğini belirten Erdoğan, şunları kaydetti:

"Kardeşlerim şunu unutmayın, Suriye'de ölümden kaçarak bizlere sığınan, bizi ensar olarak gören bu kardeşlerimize ne yazık ki ülkemizde ana muhalefetin yaklaşımı insani bir yaklaşım değildir, İslami bir yaklaşım hiç değildir. Suriye ve Irak'ta terör saldırıları devam ettikçe sığınmacıların kendi topraklarına dönmesi beklenenden daha fazla vakit alacaktır. Şu anda 500 bine yakın konutu oralarda inşa ediyoruz. Güvenlik ve istikrar sağlandıkça gönüllü ve onurlu geri dönüşler artacaktır.

Bunu Suriye'nin kuzeyinde gördük. Terörden arındırıp güvenli hale getirdiğimiz yerleşim yerlerine şimdiye kadar 600 bine yakın sığınmacı geri döndü. Sivil toplum kuruluşlarımızın öncülüğünde yürütülen briket evler projesiyle 90 bine yakın aileye barınma imkanı sağlandı. İki ay önce temelini attığımız konut projesi kapsamında ise 240 bin ailenin yani 1 milyon sığınmacının geri dönüşünü hedefliyoruz. Katar'ın finansman desteğiyle hayata geçirdiğimiz kalıcı konut projelerinde inşaat çalışmaları devam ediyor. Bir taraftan bu adımları kararlılıkla atarken diğer taraftan düzensiz göçün engellenmesine yönelik çabalarımızı yoğunlaştırdık. Başta İstanbul olmak üzere büyükşehirlerimizde denetimler sıkı bir şekilde yapılıyor."

"Son iki ayda 36 bin düzensiz göçmen yakalandı"

Cumhurbaşkanı Erdoğan, turizm, yatırım, eğitim, sağlık amacıyla Türkiye'ye gelenlere veya geçici koruma altında olanlara yönelik menfi yaklaşımın söz konusu olmadığını söyledi. Türkiye ve Türkiye ekonomisine katkı sağlayan herkese kapılarının açık olduğunu belirten Erdoğan, "Suça karışanlar, toplumun huzurunu bozanlarla, illegal olarak ülkemizde bulunanlarsa sınır dışı ediliyor. Son iki ayda 36 bin düzensiz göçmen yakalandı. Bunların 16 bini sınır dışı edildi. Kalanların işlemleri devam ediyor. İnşallah bu meseleyi kültürümüze, inancımıza, hukuka ve hakkaniyete uygun bir şekilde hal yoluna koyacağız." ifadelerini kullandı.

Yalnızca fiyata değil, fiyata gizlenen vergiye de bakın!

Alaattin AKTAŞ

27 Temmuz 2023 Perşembe

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 73'üncü maddesi "vergi ödevi" başlığını taşır. Maddenin giriş bölümü aynen şöyle:

"Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır..."

İlk fıkradaki ifadeye dikkat:

"Herkes mali gücüne göre..." İfade çok açık...

Vatandaştan ekonomik gücüne göre, parasına göre vergi alınacak.

İyi de buna uyuluyor mu?

Kağıt üstünde, tabii ki.

Gelir vergisinde dilimler var ya... Vergi öyle herkesten aynı miktarda ya da oranda alınmıyor; kazanç arttıkça vergi de artmış oluyor. Burada da bir dizi aksaklık var da, hadi diyelim bu sistem dört dörtlük işliyor.

Peki kazancın ne olduğuna hiç mi hiç bakılmaksızın herkesten aynı oran ya da tutarda alınan vergiler ne olacak?

Yani dolaylı vergiler veya daha eskiden kullanılan tanımıyla vasıtalı vergiler?

İbretlik üç dönem

Dolaylı-dolaysız vergi konusuna 11 Temmuz'da da değinmiş ve 1980 yılından bu yana olan dönemin seyrine bakmıştık.

Bir dönem yaklaşık üçte bir düzeyinde bulunan dolaylı vergilerin toplamdaki payını ilk yukarı çeken düzenleme 1985 yılıyla birlikte uygulamaya konulan katma değer vergisi olmuştu. İkinci eşik de 2002 yılının ağustosunda uygulanmaya başlanan özel tüketim vergisiyle aşıldı.

Dolaylı-dolaysız vergi dengesinde üçte bir-üçte iki oranı zaman içinde yer değiştirdi ve üçte iki-üçte bir durumuna geldi.

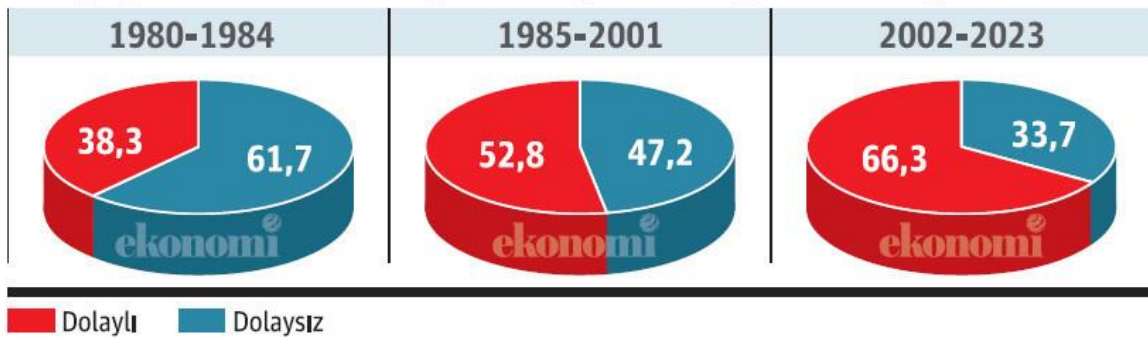
Vergide dolaylı-dolaysız basamaklarını üç zaman diliminde ele almakta yarar var.

İlk bölüm 1980-1984 arası. Dolaylı verginin payı yüzde 38 düzeyindeydi, verginin yüzde 62'si kazançtan alınıyordu ve görece bir vergi adaleti vardı. Hele hele son yıllarla kıyaslanmayacak bir vergi adaleti söz konusuydu.

KDV'nin uygulanmaya başlamasıyla birlikte 1985'te durum değişti ve dolaylı vergi yavaş yavaş dolaysız verginin üstüne çıktı. 1985-2001 döneminde dolaylı- dolaysız dengesi yüzde 53-47 düzeyinde oluştu.

2002'den sonraki dönemde ise ÖTV'nin de hayatımıza girmesiyle artık verginin üçte ikisi geliri ne olursa olsun herkesin aynı miktar ya da oranda ödediği dolaylı vergilerle toplanıyor, kazançtan ödenen dolaysız vergiler toplamda ancak üçte birlik bir yer tutuyor.

Vergi gelirlerinde dolaylı-dolaysız dengesinde üç dönem...

Domatese zam yapan aslında devlet!

Bütçe çok büyük açıklar veriyor ve bu yüzden ek bütçe yapmak gerekiyor. Bütçe bir harcama yetkisi ama o harcamayı karşılayacak geliri de bulmak, en azından yazmak gerekiyor.

Nereden bulunacak o gelir?

Yakın zamanda yaşadığımız gibi örneğin ÖTV artışından, kurumlar vergisi artışından ya da ek MTV'den...

Yakın zamanda yaşayacağımız gibi belki yeni ÖTV ya da başka vergi artışlarından...

Ama bu artışlar ağırlıklı dolaylı vergiler olacak.

Zaten şimdiye kadar ağırlık dolaylı vergilerdeydi, bundan sonra da çok değişik bir politika beklenmemeli. Çünkü dolaylı vergi toplamak kolay, üstelik bu vergi pek fark edilmeden alınır.

Vatandaş dolaylı vergi artışlarından kaynaklanan fiyat artışlarını “zam” diye okuyor ama bunun aslında “devlet eliyle yaratılan zamlar” olduğu gerçeğini biraz göz ardı ediyor. Aslında ortada vergi artışı kaynaklı bir zam var. En azından bazı mal ve hizmetlerde. Vergi artırıldığı için böyle oluyor. Vergi niye artırılıyor sorusu pek sorulmuyor, hatta bazı kesimler bu artışı ucu kendilerine dokunsa bile savunuyor.

Mevsim meyve ve sebzelerinin fiyatının yüksekliğine bile şaşıyoruz. Ama nişe şaşıyoruz ki?

Motorinin fiyatı ÖTV artırıldığı için yükselirse, kamyon sahibi bir MTV daha ödemek durumunda kalırsa o da domatesi daha pahalıya taşır, bu kadar basit.

Daha artabilir

Bu arada Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ÖTV'yi artırma konusunda kendisine verilen yetkiyi henüz tümüyle kullanmadığını ve yeni vergi artışlarının söz konusu olabileceğini de akılda tutmakta yarar var. Bu vergi artışları yeni fiyat artışları demek.

Erdoğan'ın KDV'yi artırma yetkisi ise KDV mevzuatı gereği zaten çok eskiden beri bulunuyor.

Kimse “Ne yapılabilir ki” demesin!

Son zamanlarda vergi artışları eleştirildiğinde birileri hemen savunmaya geçiyor.

“Büyük bir deprem felaketi yaşandı, buna para lazım; memura yüklü zam verildi, emekliye de iyi kötü bir zam geldi, asgari ücret arttı, bunlar için de para gerekiyor; vergi artırmaktan başka çare mi var!”

Evet var! Detayları çok yakın zamanda, 10 Temmuz'da yazmıştım.

Sadece 2022 yılında tahakkuk ettirilen bütçe gelirin tam 1.1 trilyon lirası tahsil edilememiş. 2023'ün ek bütçesi ne kadar, o da 1.1 trilyon lira!

27.07.2023

2022 verilerine göre tahakkuk ettirilen vergi cezasının ancak yüzde 5.5'i, hele hele yargı para cezalarının yalnızca yüzde 1.2'si tahsil edilebilmiş.

Vatandaşı yük bindiren KDV ve ÖTV artırılacağına tahakkuk ettirilen vergi ve ceza toplansa, bunun için biraz daha çaba gösterilse çok daha adil bir adım atılmış olmaz mı?

Tahıl koridoru kurtarılabilir mi?

Zeynep GÜRCANLI

27 Temmuz 2023 Perşembe

Rusya ile Ukrayna arasındaki çatışma derinleştikçe, diplomasi de giderek silikleşiyor.

Türkiye'nin kolaylaştırıcılığında, BM çatısı altında yürüyen Ukrayna ve Rusya'nın tahılını dünyaya aktaracak sistem/ koridor da savaşın şiddetinden nasibini aldı; Rusya, 17 Temmuz'da süresi biten anlaşmayı uzatmayacağını açıkladı. Üstelik bundan sonra Ukrayna limanlarına girecek tüm gemileri, ne taşıdığına hiç bakmaksızın "silah yüklü" olarak nitelendireceğini de duyurdu. Bitmedi; hem Rusya, hem de Ukrayna karşılıklı nokta atışı saldırılarla, birbirlerinin tahıl ticaret yollarını da vurmaktan kaçınmadılar. Hepsi bir haftada yaşandı tüm bunlar.

ANKARA'NIN DİPLOMATİK ÇABALARI

Peki, böyle bir ortamda, Ukrayna-Rusya tahıl koridoru anlaşması kurtarılabilir mi?

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Rus Lider Putin'in Ağustos'ta Türkiye'ye yapacağı gezi sırasında konunun çözülebileceğine inancını bir kaç kez dile getirdi. Ancak Moskova, değil gezimin zamanını, daha Putin'in Türkiye'ye geleceğini bile teyit etmiş değil.

RUSYA NE İSTİYOR?

Rusya, tahıl koridoruna devam etmek için taleplerini açıkladı;

- Koridordan geçen tahıl, buna en çok ihtiyaç duyan dünyanın en fakir ülkelerine gitsin;
- Rusya tarımına Batı'nın koyduğu yaptırımlar kalksın; Tarımı destekleyen Rus Bankası Rosselhozbank swift sistemine geri dönsün; tarım aletleri ve parçaları Batı'nın yaptırım listesinden çıkarılsın;

■ Rus tahılının ihracı için gemicilik sektöründeki sigorta ve finans alanında Batı yaptırımlarından gelen engeller kaldırılsın.

Rusya, özellikle ortaya koyduğu ilk şartta haklı görünüyor. Bizzat BM tarafından açıklanan rakamlar ortada; Tahıl koridoru anlaşması çerçevesinde 32.9 milyon ton tahıl dünyaya satılmış. Satın alan ülkeler listesinin başında ise zengin ülkeler yer alıyor; En çok tahılı alan ülke Çin (7.96 milyon ton). Ardından İspanya (5.98 milyon ton) ve Türkiye (3.24 milyon ton) geliyor. Bu ülkeleri 2.1 milyon tonla İtalya, 1.96 milyon tonla Hollanda ve 1.55 milyon tonla Mısır takip ediyor. Açlık ve savaş içindeki ülkelerden Cibuti 541 bin, Etyopya 263 bin ton, Yemen 151 bin ton, Afganistan 130 bin ton tahıl alabilmiş bu koridordan. Sudan, Kenya ve Somali'ye ise 25 biner ton tahıl gitmiş.

SİYASİ BOYUT ANKARA'YI SIKIŞTIRABİLİR

İşin bir boyutu da siyasi; Batı basınında şimdiden Ukrayna'nın tahıl ithalatının NATO gemileri tarafından korunmasına ilişkin görüş ve yorumlar görülmeye başlandı bile.

Hatta bir dönem NATO Avrupa Müttefik Kuvvetler Komutanlığı da yapmış olan Amerikalı Amiral James Stavridis de bu yönde sosyal medyada görüş beyan etmekten kaçınmadı. Stavridis, "İnsanlar NATO'nun Karadeniz'de tahıl gemilerine eskortluk yapamayacağını, çünkü Türkiye'nin Montrö Antlaşması'na dayanarak "hayır" deme hakkına sahip olduğunu söylüyorlar. Bu insanlar büyük ihtimalle Türkiye'nin hiçbir zaman İsveç'in NATO'ya katılamayacağını söyleyenlerle aynı kişiler" ifadesini kullandı.

Bu emekli Amiral'in paylaşımı, Türkiye'nin Batı'daki imajını da ortaya koyuyor aslında. Çok olumsuz bir imaj bu...

Borç dolarizasyonunda Hazine tarihi zirvede

Naki BAKIR

27 Temmuz 2023 Perşembe

Önceki ekonomi yönetiminin başlattığı “Liralaşma stratejisi” kapsamında Kur Korumalı Mevduat (KKM) uygulamasının bütçeye getirdiği aşırı yük tartışılırken, hızla büyüyen kamu açığının finansman ihtiyacı ve kurlardaki artış paralelinde Hazine’nin borç stokunda “dolarizasyon” oranı, haziran sonu itibariyle yüzde 70’e yaklaşarak tarihi zirveye ulaştı.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan son verilere göre merkezi yönetim borç stoku, yılın ilk yarısında yüzde 39,2 oranında net 1 trilyon 583,2 milyar lira büyüyerek 5 trilyon 617,4 milyar liraya yükseldi.

Hazine’nin geri ödemekle yükümlü olduğu söz konusu stokun Türk parası değeri ile 3 trilyon 41,8 milyar liralık bölümünü, yurt dışı krediler ve uluslararası piyasalarda ihraç edilmiş tahviller kaynaklı döviz cinsinden dış borçlar oluşturuyor. Stokun 2 trilyon 575,6 milyar liralık bölümü ise yurt içi piyasalarda döviz ve TL cinsinden tahvil ve bono ihracı yoluyla oluşmuş iç borç.

Rekor düzeyde bütçe açığı verilen Ocak-haziran döneminde merkezi yönetimin dış borç stokunun TL karşılığında, kurlardaki yükselmenin de etkisiyle yüzde 42,9 oranında net 912,9 milyar liralık bir artış meydana geldi. Aynı dönemde iç borç stoku da yüzde 35,2 oranında 670,3 milyar lira artış gösterdi.

Merkezi yönetim borç stokunda döviz borçlarının oranı yüzde 70’e yaklaştı.

Yılın ilk yarısında 1,6 trilyon lira artışla 5,6 trilyon liraya ulaşan merkezi yönetim borç stokunun TL karşılığı olarak 3 trilyondan fazlası, döviz cinsi.

Haziranda yaşanan kur şoku nedeniyle, döviz dayalı borçları dolayısıyla Hazine’nin bir aydaki kur farkı yükü, yaklaşık 843 milyar lira.

Merkezi yönetim borç stoku (Milyar TL)							
	İç Borç			Dış Borç	Toplam		Borçta Dolarizasyon (%)
	TL	Döviz	Toplam		Dövizli Borç	Toplam M.Y. Borç Stoku	
2013	403,0	0,0	403,0	183,2	183,2	586,2	31,3
2014	414,6	0,0	414,6	197,9	197,9	612,5	32,3
2015	440,1	0,0	440,1	238,1	238,1	678,2	35,1
2016	468,6	0,0	468,6	291,3	291,3	760,0	38,3
2017	535,1	0,4	535,4	341,0	341,4	876,5	39,0
2018	580,3	5,9	586,1	481,0	486,8	1.067,1	45,8
2019	688,5	88,5	756,1	574,0	660,5	1.320,1	49,7
2020	794,4	285,9	1.080,4	752,5	1.018,4	1.812,8	56,2
2021	933,2	388,0	1.321,2	1.426,6	1.814,6	2.747,8	66,0
2022	1.392,1	513,2	1.905,3	2.128,9	2.842,1	4.034,2	65,5
2023							
Ocak	1.448,4	530,6	1.979,0	2.202,1	2.732,7	4.181,1	65,4
Şubat	1.505,1	516,0	2.021,1	2.191,2	2.707,2	4.212,3	64,3
Mart	1.688,5	544,9	2.233,4	2.258,7	2.803,6	4.492,1	62,4
Nisan	1.738,7	558,2	2.292,9	2.298,5	2.854,7	4.591,4	62,2
Mayıs	1.774,2	573,9	2.348,1	2.387,4	2.961,3	4.735,5	62,5
Haziran	1.845,5	730,2	2.575,8	3.041,8	3.772,0	5.617,4	67,1
6 aylık artış	453,4	217,0	670,3	912,9	1.129,9	1.583,2	

Toplam dövizli borç 3,8 trilyon

Merkezi yönetimin dış borçlarının yanı sıra, iç borçlanmanın önemli bir bölümünün de dövizle dayalı yapılması nedeniyle borç yapısında yüksek oranda dolarizasyon yaşanıyor.

Haziran sonu itibariyle iç borç stokunun Türk parası karşılığı olarak 730,2 milyar lira ile üçte bire yakın bir bölümünü, döviz cinsi kamu borçlanma kâğıdı ihraçları yoluyla gerçekleştirilen borçlar oluşturuyor. Aynı tarihte 3 trilyon lirayı aşan dış borçlarla birlikte Hazine'nin toplam dövizli borç stoku 3 trilyon 772 milyar liraya ulaşıyor. Buna göre merkezi yönetimin toplam borç stokunun haziran sonu itibariyle yüzde 67,1'i dövizle dayalı.

Kur şokunun etkisi

Haziran ayında kurlarda yaşanan yüzde 30'a yakın artış, dövizle dayalı Hazine borçlarının TL cinsinden karşılığını rekor düzeyde artırdı. Söz konusu borçlar önceki aya göre 1,6 milyar dolar azalmasına rağmen, TL cinsinden 810,7 milyar lira arttı. Bu artış, bir ayda binen yaklaşık 843 milyar liralık "kur farkı"ndan kaynaklandı. Kur düzeyi değişmeseydi, Hazine'nin dövizle dayalı borçlarının mayıs sonunda 2 trilyon 961,3 milyar lira olan TL cinsinden karşılığı, haziran sonunda 2 trilyon 926 milyar liraya inecekti.

Borçlanma döviz kaydı

Merkezi yönetimin 2013'te sadece dış borçlardan oluşan döviz cinsi borçları, toplam borcun yüzde 31,3'ünü oluşturuyordu. 2013-2016 döneminde döviz dayalı iç borçlanma gerçekleştirmeyen Hazine, küçük miktarda da olsa 2017'den itibaren yeniden bu yola başvurdu.

İzleyen dönemde borç dolarizasyonu, sürekli artan bir trend izledi. Döviz borçlarının 2018'de yüzde 45'i aşan, 2019'da yüzde 50'ye varan toplam stoktaki payı, pandeminin en yoğun yaşandığı 2021'de Türkiye ekonomisi ve küresel finansal koşullarda yaşanan radikal değişimlerin de etkisiyle yüzde 66'ya kadar çıktı. 2022 yılında da bu düzeyi koruyan borç dolarizasyonu, bu yılın ilk beş ayında kısmen azalarak nisan sonunda yüzde 62,2'ye inmiş, mayısta da yüzde 62,5 olmuştu.

Bu yıl haziran sonunda söz konusu oranın yüzde 67,1'le tarihi zirveye ulaşması ile borç stokunda TL-döviz dengesi, on yıl önceye göre tam tersine dönmüş oldu. 2017 sonu ile bu yılın haziran sonu arasında merkezi yönetimin toplam borç stokunda yaşanan 4 trilyon 740,9 milyar liralık artışın 3 trilyon 430,6 milyar liralık bölümü döviz dayalı borçlardan kaynaklandı. Bu dönemde söz konusu borçlar yüzde 1.105 (11,1 kat) büyüdü.

Artan faiz de yükü büyütecek

Bu arada yaşanan kur şoklarının yanı sıra, faizde yeniden artırım ve enflasyonda yükseliş süreci de merkezi yönetimin iç ve dış borcunda önemli bir paya sahip "değişken" faizli ve TÜFE'ye endeksli borçlar dolayısıyla geri ödeme yükünü ağırlaştıracak faktörler olarak devreye girdi. Haziran sonu itibariyle iç borç stokunun 1 trilyon 494,9 milyarı sabit, 685,1 milyarı değişken faizli, 395,7 milyar liralık bölümü ise TÜFE'ye endeksli.

Dış borç stokunun ise 2 trilyon 258,7 milyar liralık bölümü sabit, 328,3 milyarlık bölümü ise tahvil ihraçları kaynaklı değişken faizli borçlardan oluşuyor. Buna göre toplamda 1 trilyon lirayı aşan "değişken" faizli borçlar toplam merkezi yönetim borcunun yaklaşık 5'te birini oluşturuyor.

Abdulkadir Selvi

İmamoğlu neden gelgit yaşıyor

Kılıçdaroğlu üç açıklama yaptı.

1- Ümit Özdağ'la yaptığı gizli ittifakı itiraf etti. Ümit Özdağ'a biri İçişleri Bakanlığı olmak üzere üç bakanlık ve MİT Başkanlığı verdiğini kabul etti. Ümit Özdağ'la gizli anlaşmasından Meral Akşener'in de 6'lı Masa'nın diğer ortaklarının da hatta CHP'deki birinci adamı olan Faik Öztrak'ın da bilgisi olmadığı ortaya çıktı. Kılıçdaroğlu'na yönelik büyük bir güvensizlik oluştu. Ümit Özdağ'a bunu veren, HDP'ye ne verdi sorusu gündeme geldi.

Kemal Bey'in güvenilirliği darbe yedi.

CHP'DE TEMİZ BİRİ YOK MU

2- "Geçmiş temiz biri çıksa hemen bırakırım" sözünün hedefi Ekrem İmamoğlu'ydu. İmamoğlu'na sübliminal olarak, "Geçmişin temiz değil" mesajını verdi. Ama ifade ediş şekli yanlıştı. CHP ailesini töhmet altında bıraktı. O nedenle bu çıkışı Bumerang etkisi yaptı, döndü Kılıçdaroğlu'nu vurdu. Önder Sav bile başını çıkardı. "Bu söz, CHP'de geçmiş temiz olan yok demek anlamında algılanır" dedi.

SEVİYESİZCE HAKARET EDİYORLAR

Seçimlerden sonra CHP'ye yakın gazetecilerin bir kısmı Kılıçdaroğlu'na çok ağır hakaretlerde bulundular. "Merzifonlusu ünlü bir canlı" diyen seviyesiz gazetecinin benzetmesini bir tarafa bırakıyorum. "Saksı" diyeni, "Pişkin" diye saldıranı unutmadık. Ne biçim bir öfkeymiş ki, "Kemal Bey aklını kaybetmiş gibi" denildi. "Dedikoducu teyze gibi" benzetmesi yapıldı. Daha düne kadar cumhurbaşkanı adayı gösterdikleri Kılıçdaroğlu'na, "Kafayı fena yemiş" diye saldırdılar.

Bunlar çok çirkin sözler. Değil Kılıçdaroğlu'na, hiçbir lidere söylenmemesi gereken sözler. Eleştirinin de bir seviyesi olur. Kılıçdaroğlu dediğiniz kişi yüzde 48 oranında oy

almış, 25 milyonun desteğini sağlamış birisi. En azından ona oy verenlere saygınız olsun.

MUHALİF GAZETECİLERİ HEDEF ALDI

3- Ama bu süreçte Kılıçdaroğlu da büyük bir yanlış yaptı. “Ben kimin nereden ne kadar maaş aldığını iyi biliyorum” diyerek muhalif gazetecilerin tümünü töhmet altında bıraktı. Çürük yumurtalar kimse onu açıklamayı gerekiyordu. Muhafif medyada namuslu çok arkadaşımız var. Onları töhmet altında bırakması yanlış oldu.

MİLLETVEKİLLERİ İLE YEMEK

Kılıçdaroğlu, CHP milletvekilleriyle çalkantılı bir süreçte bir araya geldi. Belediye başkanları ile toplantı İmamoğlu-Kılıçdaroğlu düellosu şeklinde geçmişti. Bu arada Bülent Kerimoğlu’nun hakkını da yemek istemem. Yaptığı çıkışla Ekrem İmamoğlu’nun dengesini bozmayı başardı. Parti meclisi toplantısı ise Kılıçdaroğlu açısından bir yenilgi olarak sonuçlandı. Çünkü 60 kişilik PM’de muhalefet 31 sayısına ulaştı. Kılıçdaroğlu kendi seçtiği PM’de azınlıkta kaldı.

Ama milletvekilleriyle toplantıda tablonun farklı olduğu söyleniyor. Milletvekilleri, Kılıçdaroğlu’nun toparlamaya çalıştığı izlenimi edinmiş.

MEDYA ÖNÜNDE KONUŞMAYIN TALİMATI

Yemekli toplantıda sadece Kılıçdaroğlu konuşmuş. Milletvekilleri söz almamış. Milletvekilleri, “Biz CHP’yiz, biz aileyiz. Partici meseleleri medya önünde konuşmayın. Meşru zeminlerde en ağır konuşmaları yapalım ama medya önünde yapmayalım. Size partici meseleleri soracaklar, bu konuda bir şey söylemeyin. Bunu yapmanız partililerin moralini bozuyor. Bunu yapan olursa onlarla yolumuzu ayırırız” diye konuşuyor.

İLÇE KONGRELERİ BAŞLIYOR

Kılıçdaroğlu medya önünde konuşmayın dedi ama 5 Ağustos’ta ilçe kongreleri başlayacak. Onu 15 Eylül’de il kongreleri takip edecek. Şimdiye kadar soğuk savaş yaşanıyordu. İlçe ve il kongrelerinin başlamasıyla birlikte sıcak savaş başlayacak. O nedenle Kılıçdaroğlu’nun “partici meseleleri medya önünde konuşmayın” uyarısı etkili olmaz. Çünkü CHP’de partici mücadele medya üzerinden yapılıyor.

İMAMOĞLU GELGİT YAŞIYOR

Bu gelişmeler Ekrem İmamoğlu’nu hızla bir karar almaya itiyor. Seçimlerden hemen sonra değişim talebiyle ortaya çıkan İmamoğlu, CHP Genel Başkanlığı’na soyunacak mı? Çünkü lideri olmayan hiçbir değişim başarılı olamaz.

Ekrem İmamoğlu'nun Kılıçdaroğlu ile genel başkanlık yarışına girme konusunda ise gelgit yaşadığı söyleniyor. İmamoğlu, CHP Genel Başkanlığı mı yoksa İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı mı tercihi ile karşı karşıya kaldığında zorlanıyor. Çünkü CHP Genel Başkanlığı'nı kazanması zor gözüküyor ama bu arada İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adaylığı'ndan da olmak istemiyor. Gelgit yaşamasının nedeni bu.

HAVUÇ-SOPA POLİTİKASI

O zahmetsiz bir şekilde CHP Genel Başkanlığı'nın kendisine sunulmasını bekliyordu. Ama Kılıçdaroğlu, "CHP Genel Başkanlığı kimseye altın tabak içinde sunulmaz" diyerek o kapıyı kapattı. Kılıçdaroğlu o kapıyı kapattı ama "CHP Genel Başkanlığı'na aday olmazsan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayımsın" diye havuç-sopa yöntemini kullandı. Ekrem İmamoğlu'nun seçimlerden 3-4 ay önce İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı koltuğunu bırakmak istemediği söyleniyor. Tereddütlü davranmasının altında bu gerekçenin yattığı söyleniyor.

CHP'deki gelişmeleri izlemeye devam.

Abdulkadir Selvi

İmamoğlu neden gelgit yaşıyor

Kılıçdaroğlu üç açıklama yaptı.

1- Ümit Özdağ'la yaptığı gizli ittifakı itiraf etti. Ümit Özdağ'a biri İçişleri Bakanlığı olmak üzere üç bakanlık ve MİT Başkanlığı verdiğini kabul etti. Ümit Özdağ'la gizli anlaşmasından Meral Akşener'in de 6'lı Masa'nın diğer ortaklarının da hatta CHP'deki birinci adamı olan Faik Öztrak'ın da bilgisi olmadığı ortaya çıktı. Kılıçdaroğlu'na yönelik büyük bir güvensizlik oluştu. Ümit Özdağ'a bunu veren, HDP'ye ne verdi sorusu gündeme geldi.

Kemal Bey'in güvenilirliği darbe yedi.

CHP'DE TEMİZ BİRİ YOK MU

2- "Geçmiş temiz biri çıksa hemen bırakırım" sözünün hedefi Ekrem İmamoğlu'ydu. İmamoğlu'na sübliminal olarak, "Geçmişin temiz değil" mesajını verdi. Ama ifade ediş şekli yanlıştı. CHP ailesini töhmet altında bıraktı. O nedenle bu çıkışı Bumerang etkisi yaptı, döndü Kılıçdaroğlu'nu vurdu. Önder Sav bile başını çıkardı. "Bu söz, CHP'de geçmiş temiz olan yok demek anlamında algılanır" dedi.

SEVİYESİZCE HAKARET EDİYORLAR

Seçimlerden sonra CHP'ye yakın gazetecilerin bir kısmı Kılıçdaroğlu'na çok ağır hakaretlerde bulundular. "Merzifonlusu ünlü bir canlı" diyen seviyesiz gazetecinin benzetmesini bir tarafa bırakıyorum. "Saksı" diyeni, "Pişkin" diye saldıranı unutmadık. Ne biçim bir öfkeymiş ki, "Kemal Bey aklını kaybetmiş gibi" denildi. "Dedikoducu teyze gibi" benzetmesi yapıldı. Daha düne kadar cumhurbaşkanı adayı gösterdikleri Kılıçdaroğlu'na, "Kafayı fena yemiş" diye saldırdılar.

Bunlar çok çirkin sözler. Değil Kılıçdaroğlu'na, hiçbir lidere söylenmemesi gereken sözler. Eleştirinin de bir seviyesi olur. Kılıçdaroğlu dediğiniz kişi yüzde 48 oranında oy

almış, 25 milyonun desteğini sağlamış birisi. En azından ona oy verenlere saygınız olsun.

MUHALİF GAZETECİLERİ HEDEF ALDI

3- Ama bu süreçte Kılıçdaroğlu da büyük bir yanlış yaptı. “Ben kimin nereden ne kadar maaş aldığını iyi biliyorum” diyerek muhalif gazetecilerin tümünü töhmet altında bıraktı. Çürük yumurtalar kimse onu açıklamayı gerekiyordu. Muhafif medyada namuslu çok arkadaşımız var. Onları töhmet altında bırakması yanlış oldu.

MİLLETVEKİLLERİ İLE YEMEK

Kılıçdaroğlu, CHP milletvekilleriyle çalkantılı bir süreçte bir araya geldi. Belediye başkanları ile toplantı İmamoğlu-Kılıçdaroğlu düellosu şeklinde geçmişti. Bu arada Bülent Kerimoğlu’nun hakkını da yemek istemem. Yaptığı çıkışla Ekrem İmamoğlu’nun dengesini bozmayı başardı. Parti meclisi toplantısı ise Kılıçdaroğlu açısından bir yenilgi olarak sonuçlandı. Çünkü 60 kişilik PM’de muhalefet 31 sayısına ulaştı. Kılıçdaroğlu kendi seçtiği PM’de azınlıkta kaldı.

Ama milletvekilleriyle toplantıda tablonun farklı olduğu söyleniyor. Milletvekilleri, Kılıçdaroğlu’nun toparlamaya çalıştığı izlenimi edinmiş.

MEDYA ÖNÜNDE KONUŞMAYIN TALİMATI

Yemekli toplantıda sadece Kılıçdaroğlu konuşmuş. Milletvekilleri söz almamış. Milletvekilleri, “Biz CHP’yiz, biz aileyiz. Partici meseleleri medya önünde konuşmayın. Meşru zeminlerde en ağır konuşmaları yapalım ama medya önünde yapmayalım. Size partici meseleleri soracaklar, bu konuda bir şey söylemeyin. Bunu yapmanız partililerin moralini bozuyor. Bunu yapan olursa onlarla yolumuzu ayırırız” diye konuşuyor.

İLÇE KONGRELERİ BAŞLIYOR

Kılıçdaroğlu medya önünde konuşmayın dedi ama 5 Ağustos’ta ilçe kongreleri başlayacak. Onu 15 Eylül’de il kongreleri takip edecek. Şimdiye kadar soğuk savaş yaşanıyordu. İlçe ve il kongrelerinin başlamasıyla birlikte sıcak savaş başlayacak. O nedenle Kılıçdaroğlu’nun “partici meseleleri medya önünde konuşmayın” uyarısı etkili olmaz. Çünkü CHP’de partici mücadele medya üzerinden yapılıyor.

İMAMOĞLU GELGİT YAŞIYOR

Bu gelişmeler Ekrem İmamoğlu’nu hızla bir karar almaya itiyor. Seçimlerden hemen sonra değişim talebiyle ortaya çıkan İmamoğlu, CHP Genel Başkanlığı’na soyunacak mı? Çünkü lideri olmayan hiçbir değişim başarılı olamaz.

Ekrem İmamoğlu'nun Kılıçdaroğlu ile genel başkanlık yarışına girme konusunda ise gelgit yaşadığı söyleniyor. İmamoğlu, CHP Genel Başkanlığı mı yoksa İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı mı tercihi ile karşı karşıya kaldığında zorlanıyor. Çünkü CHP Genel Başkanlığı'nı kazanması zor gözüküyor ama bu arada İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adaylığı'ndan da olmak istemiyor. Gelgit yaşamasının nedeni bu.

HAVUÇ-SOPA POLİTİKASI

O zahmetsiz bir şekilde CHP Genel Başkanlığı'nın kendisine sunulmasını bekliyordu. Ama Kılıçdaroğlu, "CHP Genel Başkanlığı kimseye altın tabak içinde sunulmaz" diyerek o kapıyı kapattı. Kılıçdaroğlu o kapıyı kapattı ama "CHP Genel Başkanlığı'na aday olmazsan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan Adayımsın" diye havuç-sopa yöntemini kullandı. Ekrem İmamoğlu'nun seçimlerden 3-4 ay önce İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı koltuğunu bırakmak istemediği söyleniyor. Tereddütlü davranmasının altında bu gerekçenin yattığı söyleniyor.

CHP'deki gelişmeleri izlemeye devam.